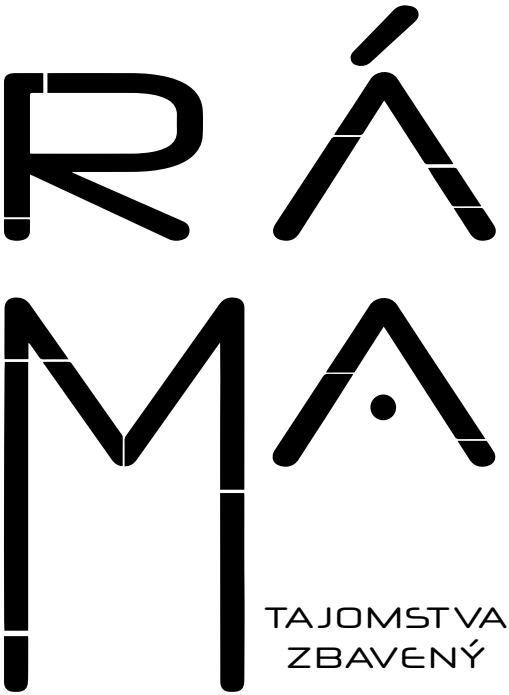

Arthur C. Clarke
Gentry Lee

preklad Alexandra Strelková

m a
m a š

Arthur C. Clarke – Gentry Lee
Ráma tajomstva zbavený
Prvé vydanie

RAMA REVEALED © Rocket Publishing Company Ltd.,
Arthur C. Clarke and Gentry Lee, 1993.

www.mamasknihy.sk
info@mamasknihy.sk

Slovak edition © 2026 MAMAŠ
Translation © 2026 Alexandra Strelková
All rights reserved

ISBN 978-80-8268-314-4

Obsah

PROLÓG

ÚTEK

DÚHOVÁ SPOJKA

SMARAGDOVÉ MESTO

VOJNA V RÁMOVI

NÁVRAT DO UZLA

Prológ

V jednom z vonkajších špirálových ramien Mliečnej dráhy okolo stredu galaxie, vzdialeného tridsaťtisíc svetelných rokov, pomaly obieha nenápadná osamelá žltá hviezda. Tejto stabilnej hviezde – Slnku – trvá jeden obeh dvestodvadsaťpäť miliónov rokov. Keď bolo Slnko v terajšej polohe naposledy, malej modrej planéty Zem, ktorá je jednou z jeho obežníc, sa práve začínali zmocňovať ukrutne silné obrie jaštery.

Zo všetkých planét a ďalších telies slnečnej sústavy sa iba na tejto jednej, na Zemi, vyvinul komplexný, pretrvávajúci život. Iba na tejto zvláštnej planéte sa z chemických zlúčenín postupne vyvinulo vedomie, a keď začalo chápať zázraky a rozsah vesmíru, kládlo si otázku, či k podobným zázrakom, vďaka ktorým vzniklo, nedošlo aj niekde inde.

Títo vnímaví pozemšťania sa zamýšľali: Len v našej galaxii predsa existuje sto miliárd hviezd. Sme si takmer istí, že aspoň dvadsať percent z týchto hviezd má obežnice a že malá, no nie nezanedbateľná časť z nich mala v istej fáze svojej existencie atmosférické a teplotné podmienky vhodné na tvorbu aminokyselín a ďalších chemických zlúčenín, ktoré sú podmienkou *sine qua non* akýchkoľvek biologických procesov, aké si vieme logicky predstaviť. Minimálne raz v dejinách, tu na Zemi, už tieto aminokyseliny zvládli reprodukciu a spustil sa evolučný zázrak, z ktorého napokon vzišli ľudia. Ako si môžeme byť istí, že sa takýto sled udalostí vyskytol iba jediný raz v celých dejinách? Ťažšie atómy nevyhnutné na naše stvorenie vznikajú v hviezdnych kataklizmách, ktoré vo vesmíre vybuchujú už miliardy rokov. Je naozaj možné, že iba tu, na tomto jedinom mieste, sa atómy zreťazili do osobitých molekúl a postupne sa vyvinuli do podoby inteligentných bytostí, ktoré sú schopné klásť si otázku: „Sme vo vesmíre sami?“

Ľudia na Zemi začali pátrať po vesmírnych spoločníkoch. Najprv zostrojili ďalekohľady, pomocou ktorých pozorovali svojich najbližších planetárnych susedov. Neskôr, keď ich

technika dosiahla vyššiu úroveň, vysielali na okolité planéty technicky zložité kozmické lode s robotmi a skúmali, či sa tam nenachádzajú nejaké známky života. Ukázalo sa, že na inom telese v našej slnečnej sústave inteligentný život nikdy neexistoval. Pozemskí vedci usúdili, že ak niekde žije nejaký rovnocenný druh, s ktorým by sme prípadne mohli komunikovať, musí sa nachádzať za tým prázdnom, ktoré oddeľuje našu slnečnú sústavu od ostatných hviezd.

Koncom 20. storočia podľa ľudského systému merania času začali obrovské antény zo Zeme pátrať na oblohe po koherentných signáloch, aby zistili, či nám nejaká iná inteligencia neposiela rádiové správy. Pátranie trvalo viac než sto rokov, zintenzívnilo sa počas zlatého veku a rozmachu medzinárodnej vedy na začiatku 21. storočia a neskôr, v posledných desaťročiach, poľavilo, keď sa ani štvrtou samostatnou sériou systematických načúvacích postupov nepodarilo lokalizovať nijaké mimozemské signály.

V roku 2130 bol zaznamenaný podivný valcovitý objekt, ktorý sa blížil z medzihviezdneho priestoru. Vtedy už väčšina premýšľajúcich pozemšťanov dospela k záveru, že život sa vo vesmíre vyskytuje len vo veľmi obmedzenej miere a ten inteligentný, ak mimo Zeme vôbec existuje, je nesmierne výnimočný. Ako inak by sa dali vysvetliť negatívne výsledky celého nášho dôsledného pátrania po mimozemských civilizáciách v uplynulom storočí, konštatovali vedci.

Zem teda veľmi zaskočilo, keď sa objekt, ktorý v roku 2130 vstupoval do jej slnečnej sústavy, po bližšej analýze jednoznačne a nepochybne ukázal ako umelo vytvorený predmet mimozemského pôvodu. Bol to nepopierateľný dôkaz, že aj v inej časti vesmíru pokročilá inteligencia existuje alebo prinajmenšom v nejakej dávnejšej epoche existovala. Pozemšťania ihneď odklonili práve prebiehajúcu vesmírnu výpravu, aby sa stretla s monštruóznym valcom s rozmermi väčšími než najväčšie pozemské mestá. Na kozmonautov čakala záhada za záhadou, no nevedeli nájsť odpoveď ani na základné otázky o tajomnej mimozemskej vesmírnej lodi.

Votrelec z hviezdneho priestoru ani náznakom neprezradil nič o svojom pôvode ani účele.

Prvá skupina pozemských prieskumníkov nielen zdokumentovala záhadné vlastnosti Rámu (obrovský valec pomenovali ešte pred tým, než sa zistilo, že ide o mimozemský artefakt), ale zmapovala aj jeho vnútro. Keď kozmonauti Rámu opustili a mimozemský koráb zasa rýchlo po hyperbolickej dráhe vyletel z našej slnečnej sústavy, vedci podrobne zanalyzovali všetky údaje získané počas misie. Všetci sa zhodovali, že vyslaní pozemšťania sa so skutočnými tvorcami záhadnej lode vôbec nestretli. Systematickou analýzou sa však prišlo na základný princíp Rámovho viacnásobného konštrukčného prístupu: všetky zásadné systémy a subsystémy plavidla mali dve zálohy. Rámčania konštruovali všetko trojmo. Bolo teda veľmi pravdepodobné, že čoskoro budú nasledovať ďalšie dve podobné vesmírne lode.

Bezprostredne po návšteve Rámu I v roku 2130 bola Zem plná očakávania. Akademici aj politici vyhlasovali, že sa začala nová éra v dejinách ľudstva. Medzinárodná vesmírna agentúra pri Rade vlád vypracovala podrobné postupy pre prípad ďalšej rámskej návštevy. Na oblohu ustavične mierili ďalekohľady a všetci – jednotlivci či observatóriá – súperili o uznanie, ktoré pripadne tomu, kto prvý spozoruje ďalšiu vesmírnu loď Ráma. Nikto však nič nezachytil.

V druhej polovici tridsiatych rokov 22. storočia sa hospodársky rast, v závere čiastočne podporený celosvetovou odozvou na Rámu, náhle zastavil. Svet sa ocitol v najväčšej hospodárskej kríze vo svojich dejinách, známej ako Veľký chaos, ktorú sprevádzala rozsiahla anarchia a ničenie. Počas tohto pochmúrneho obdobia ustali aj všetky vedecko-výskumné aktivity a po niekoľkých desaťročiach, počas ktorých sa ľudia na Zemi venovali pragmatickejším problémom, sa na záhadného návštevníka z vesmíru takmer zabudlo.

V roku 2200 dorazil do slnečnej sústavy druhý valcovitý votrelec. Oprášili sa staré postupy z čias po odlete Rámu I a spustili sa prípravy na stretnutie s Rámom II. Na výpravu

bola zostavená dvanásťčlenná posádka. Krátko po stretnutí tím vyvolených podal správu, že druhá vesmírna loď Ráma je takmer totožná so svojou predchodkyňou. Narazili na nové záhady a zvláštnosti vrátane niekoľkých mimozemských bytostí, no otázky o jej pôvode a účele stále ostávali bez odpovede.

Obyvateľstvo Zeme sledovalo túto historickú misiu v televízii, a keď v posádke došlo k trom podivným úmrtiam, nastalo všeobecné znepokojenie. Keď sa obrovský valec počas letu manévrom dostal na trajektóriu, na ktorej hrozila zrážka so Zemou, znepokojenie prerástlo do paniky. Vzhľadom sa nedostatok informácií pozemskí čelní predstavitelia neochotne dospeli k záveru, že pri Rámovi II treba predpokladať nepriateľské úmysly. Nemohli dopustiť, aby sa mimozemská vesmírna loď zrazila so Zemou alebo prenikla dostatočne blízko na to, aby použila zbrane, ktoré možno nesie na palube. Rozhodlo sa teda, že Rámu II treba zničiť, kým sa ešte nachádza v bezpečnej vzdialenosti.

Prieskumná posádka dostala príkaz na návrat. Traja jej členovia, dvaja muži a jedna žena, však boli ešte stále na palube mimozemskej vesmírnej lode vo chvíli, keď sa vyhýbala útoku jadrových rakiet vyslaných zo Zeme. Loď sa odklonila od nepriateľskej Zeme, veľkou rýchlosťou opustila slnečnú sústavu a odniesla so sebou svoje nedotknuté tajomstvá aj troch pozemských cestujúcich.

Rámovi II trvalo trinásť rokov, kým relativistickými rýchlosťami doletel z blízkosti Zeme do svojho cieľa – veľkého montážneho komplexu, vesmírneho uzla, ktorý sa nachádzal na vzdialenej obežnej dráhe hviezdy Sírius. Trojica ľudí na palube gigantického valca sa rozrástla o päť detí a vytvorila rodinu. Keď skúmali zákutia svojho nového vesmírneho domova, opäť sa stretli s už známymi mimozemskými tvormi. V čase, keď dorazili do vesmírneho uzla, boli však pozemšťania presvedčení, že aj títo mimozemšťania sú rovnako ako oni na Rámovi iba pasažiermi.

Ľudská rodina uviazla v uzle na niečo vyše roka. Za ten čas prešla vesmírna loď renováciou a prípravou na svoju tretiu

a poslednú cestu do slnečnej sústavy. Rodina sa od Orla, nebiologického výtvoru Centrálnej uzlovej inteligencie, dozvedela, že cieľom kozmických lodí Ráma je zozbierať a katalogizovať čo najviac informácií o rôznych druhoch vesmírnych cestovateľov v galaxii. Orol – s vtáčou hlavou, zobákom a očami a s ľudským telom – ich zároveň informoval, že posledný Ráma, teda Ráma III, bude obsahovať starostlivo navrhnutý prirodzený pozemský biotop, do ktorého sa pohodlne zmestí dvetisíc ľudí.

Na Zem bola vyslaná videospráva o blížiacom sa návrate vesmírnej lode Ráma s objasnením, že vysoko vyvinutý mimozemský druh si želá určité dlhšie obdobie pozorovať a skúmať činnosť ľudí a požaduje, aby bolo vyslaných dvetisíc reprezentatívnych exemplárov na stretnutie s Rámom III na obežnej dráhe Marsu.

Ráma III uskutočnil cestu od Síria do slnečnej sústavy rýchlosťou presahujúcou polovicu rýchlosti svetla. Na palube lode spala na špeciálnych kójach väčšina ľudskej rodiny z vesmírneho uzla. Na obežnej dráhe okolo Marsu rodina privítala ostatných ľudí zo Zeme a spoločne rýchlo osídlili panenský biotop v Rámovi. Vzniknutá kolónia dostala názov Nový Eden, bola úplne uzavretá a od ostatných častí lode oddelená hrubými múrmi.

Ráma III ihneď opäť zrýchlil na relativistickú rýchlosť a vyrazil zo slnečnej sústavy smerom k žltej hviezde Tau Ceti. Uplynuli tri roky bez akéhokoľvek vonkajšieho zásahu do ľudských záležitostí. Obyvatelia Nového Edenu sa natoľko ponorili do každodenného života, že vesmíru za hranicami svojej kolónie už takmer nevenovali pozornosť.

Keď krehkou, ešte len klíčiacou demokraciou v raji, ktorý pre ľudí vytvorili Rámčania, otriasla séria kríz, moc si uzurpoval vplyvný oportunistický podnikateľ a začal bezohľadne potláčať opozíciu. V tom čase jeden z pôvodných prieskumníkov Rámu utiekol z Nového Edenu a podarilo sa mu nadviazať kontakt so symbiotickým párom mimozemských druhov v susednom uzavretom biotope. Jeho manželka zostala v ľudskej

kolónii a neúspešne sa usilovala vystupovať ako vnútorný hlas a etický kompas komunity. Zakrátko ju však uväznili, odsúdili na smrť za sabotáž a stanovili termín popravy.

Životné prostredie aj podmienky v Novom Edene sa neustále zhoršovali, až napokon ľudia vytvorili bojové jednotky, napadli obývaný biotop na severnom kontinente Rámu a rozpútali vyhladzovaciu vojnu proti symbiotickému mimozemskému druhu. Záhadní Rámčania, ktorých ľudia poznali iba prostredníctvom ich dokonalých technických výtvorov, medzitým z odstupu pokračovali vo svojom podrobnom skúmaní a uvedomovali si, že je len otázkou času, kedy sa ľudia dostanú do kontaktu s pokročilými druhmi na juhu od Valcového mora.

ÚTEK

1

„Nicole!“

Spočiatku si myslela, že tichý mechanický hlas je ešte súčasťou sna. Keď však začula svoje meno znovu a o čosi hlasnejšie, strhla sa zo spánku a zároveň ju striaslo od strachu. *Prišli po mňa*, napadlo jej, *je ráno, o niekoľko hodín zomriem*.

Pomaly a zhlboka sa nadýchla a usilovala sa ovládnuť narastajúcu paniku. Po chvíli otvorila oči. V cele panovala úplná tma. Zmätene sa rozhliadala po osobe, ktorá ju oslovila.

„Sme tu, na tvojom lôžku, pri tvojom pravom uchu,“ zaznel takmer nečujný hlas. „Poslal nás Richard, aby sme ti pomohli utiecť… No musíme konať rýchlo.“

Na okamih sa jej zamarilo, že možno ešte stále sníva. Potom však začula druhý hlas, veľmi podobný prvému, no v niečom predsa iný. „Otoč sa na pravý bok, rozsvietime sa.“

Nicole sa obrátila. Pri hlave na prični zbadala dve malé postavičky, nie väčšie než osem či desať centimetrov, obe mali ženskú podobu. Osvetľoval ich akýsi vnútorný zdroj svetla. Jedna mala krátke vlasy a na sebe brnenie európskeho rytiera z 15. storočia, druhej sa na hlave skvela korunka a oblečená bola v dlhých skladaných šatách ako stredoveká kráľovná.

„Ja som Jana z Arku,“ predstavila sa prvá postavička.

„A ja Eleonóra Akvitánska.“

Nicole sa nervózne pousmiala a udivene na obe hľadela. Keď vnútorné svetielka drobných robotiek opäť zhasli, konečne sa zmohla na slovo.

„Takže Richard vás poslal, aby ste mi pomohli utiecť?“ zašepkala. „A ako si to predstavujete?“

„Už sme nabúrali monitorovací systém,“ hrdo vyhlásila maličká Jana. „A preprogramovali biotku Garciovú… Každú chvíľu by mala prísť a vypustiť ťa.“

„Máme základný plán úteku a niekoľko záložných núdzových,“ dodala Eleonóra. „Richard na nich pracoval niekoľko mesiacov, odkedy nás vytvoril.“

Nicole sa znovu usmiala. Bola úplne ohromená. „Naozaj? A môžem sa spýtať, kde sa môj geniálny manžel v tejto chvíli nachádza?“

„Vo vašom starom úkryte pod New Yorkom,“ odvetila Jana. „Odkazuje ti, že sa tam nič nezmenilo. A že náš postup sleduje pomocou navigačného signálu... A ešte že ťa stále miluje. Nezabudol...“

„Teraz sa nehýb...“ skočila Jane do reči Eleonóra, keď sa Nicole poškrabala za pravým uchom, lebo ju tam niečo zasvrbelo. „Práve ti nasadzujem osobný majáčik a je dosť ťažký.“

Nicole sa o chvíľku dotkla miniatúrneho prístroja pri uchu a pokrútila hlavou. „On nás aj počuje?“ spýtala sa.

„Richard povedal, že akustický prenos nemôžeme riskovať,“ odvetila Eleonóra. „Nakamura by ho veľmi ľahko zachytil. Bude však sledovať našu polohu.“

„Teraz môžeš vstať,“ povedala Jana. „Obleč sa. Keď príde Garciová, musíme byť nachystané.“

Žeby naozaj existovali zázraky? uvažovala Nicole, zatiaľ čo si v tme umývala tvár vo väzenskom umývadle. Mysľou jej prebehlo, že tie dve robotky môžu byť súčasťou prefíkanej pasce diktátora Nového Edenu a pri pokuse o útek ju jednoducho zabijú. *Nie, to je nemožné,* povedala si vzápätí. *Aj keby bol niekto z Nakamurových prisluhovačov schopný vytvoriť takéto roboty, iba Richard o mne vie dosť na to, aby vytvoril Janu z Arku a Eleonóru Akvitánsku... Ale vlastne, čo na tom záleží, ak ma aj zabijú na úteku. Ráno o ôsmej ma tak či tak čaká elektrické kreslo.*

Z chodby bolo počuť blížiacu sa biotku. Nicole znervóznela. Ešte stále nebola úplne presvedčená, že jej dve maličké priateľky hovoria pravdu. „Sadni si na pričňu, aby sme ti mohli vliezť do vreciek,“ ozvala sa zozadu Jana.

Nicole pocítila, ako sa jej drobné roboty šplhajú spredu po košeli. *Si úžasný, Richard*, pomyslela si s úsmevom.

Do cely vstúpila biotka s podobou Benity Garciovej, v ruke mala baterku, na tvári dôležitý výraz. „Poďte so mnou, pani Wakefieldová,“ prehovorila nahlas. „Mám rozkaz odviesť vás do prípravne.“

Nicole sa znovu vyľakala. Biotka sa rozhodne nesprávala priateľsky. *Čo ak...* Nebolo však kedy premýšľať. Garciová ju vyviedla z cely a rýchlo kráčali chodbou. Po dvadsiatich metroch míňali obvyklú stráž zloženú z biotov a mladého ľudského veliteľa, ktorého Nicole nikdy predtým nevidela. „Počkať!" vykríkol za nimi muž, keď vykročili na schodisko. Nicole stuhla.

„Nepodpísali ste preberací protokol," povedal veliteľ a podal Garciovej hárok.

„Samozrejme," povedala biotka a výrazne vyplnila svoje identifikačné číslo.

O necelú minútu sa Nicole ocitla pred veľkou budovou, v ktorej ju väznili celé mesiace. Zhlboka sa nadýchla čerstvého vzduchu a chcela sa vydať za biotkou smerom do centra mesta.

„Nie," začula z vrecka Eleonórin hlas. „Nepôjdeme s ňou, ale na západ. Smerom k tomu veternému mlynu so svetlom navrchu. A bež! Do svitania sa musíme dostať na farmu Maxa Pucketta."

Väznica bola od Maxovej usadlosti vzdialená takmer päť kilometrov. Nicole vyrovnaným tempom utekala po úzkej ceste, robotky sledovali čas a priebežne ju povzbudzovali. Do úsvitu už veľa nechýbalo. Na rozdiel od Zeme, kde noc prechádza do dňa postupne, svitanie v Novom Edene prichádzalo ako náhly zlom. V jednej chvíli bola tma a vzápätí sa rozžiarilo umelé slnko a vydalo sa na svoju poloblúkovú púť po strope biotopu.

„Dvanásť minút do svitania," povedala Jana, keď Nicole dobehla na cyklistický chodník, ktorý sa tiahol posledných dvesto metrov k statku Maxa Pucketta. Nicole dychčala od vyčerpania, no utekala ďalej. Dvakrát pri behu cez pole pocítila tupú bolesť v hrudi. *Nie som vo forme*, pomyslela si a vynadala si, že v cele pravidelne necvičila. *A navyše mám už okolo šesťdesiat rokov.*

V dome bola tma. Nicole sa zastavila na verande a vydýchala sa. Krátko nato sa otvorili dvere. „Čakal som na teba," privítal ju Max a letmo ju objal. Jeho ustarostený výraz len